

Republica Moldova

PARLAMENTUL

LEGE Nr. LP122/2018
din 12.07.2018

privind avertizorii de integritate

Publicat : 17.08.2018 în MONITORUL OFICIAL Nr. 309-320 art. 472 Data intrării în vigoare

Abrogată prin LP165 din 22.06.23, MO267-270/26.07.23 art.451; în vigoare 26.10.23

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Capitolul I

DISPOZIȚII GENERALE

Articolul 1. Domeniul de reglementare

Prezenta lege reglementează dezvăluirile practicilor ilegale din cadrul entităților publice și private, procedura de examinare a acestor dezvăluiri, drepturile avertizorilor de integritate și măsurile de protecție a lor, obligațiile angajatorilor, competențele autorităților responsabile de examinarea unor asemenea dezvăluiri și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate.

Articolul 2. Scopul legii

Prezenta lege urmărește sporirea cazurilor de dezvăluire a practicilor ilegale și a altor dezvăluiri de interes public prin:

- a) promovarea climatului de integritate în sectoarele public și privat;
- b) asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public ale practicilor ilegale;
- c) prevenirea și sancționarea răzbunărilor împotriva avertizorilor de integritate.

Articolul 3. Noțiuni

În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni semnifică:

avertizare de integritate - dezvăluire cu bună-credință de către un angajat a unei practici ilegale ce constituie o amenințare sau un prejudiciu adus interesului public;

avertizor de integritate - angajat care face o avertizare de integritate;

dezvăluire a practicilor ilegale - dezvăluire a manifestărilor de corupție, după cum sînt definite și enumerate în Legea integrității nr. 82/2017, a încălcărilor de mediu, a încălcărilor drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei, a celor ce țin de securitatea națională, precum și a altor încălcări, acțiuni sau inacțiuni care amenință sau prejudiciază interesul public;

angajat - persoană fizică care:

a) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de salariat, în sensul legislației muncii, în raport cu un angajator;

b) are sau a avut în ultimele 12 luni calitate de stagiar sau voluntar în raport cu un angajator;

c) are sau a avut în ultimele 12 luni raporturi juridice contractuale, civile cu un angajator;

angajator - entitate publică sau privată care:

a) a intrat în raporturi juridice de muncă cu un angajat;

b) a intrat în raporturi juridice contractuale, civile cu un angajat.

În cazul judecătorilor și procurorilor se consideră angajatori Consiliul Superior al Magistraturii și Consiliul Superior al Procurorilor;

buna-credință - standard de conduită, exprimat prin corectitudine, onestitate și responsabilitate;

răzbunare - orice formă de răfuială, presiune, dezavantajare sau discriminare la locul de muncă care este în legătură cu avertizarea de integritate sau rezultă din ea. Forme de răzbunare sînt: concedierea, suspendarea, retrogradarea, refuzul la promovarea în funcție sau instruire, transferul represiv, anularea primelor, a înlesnirilor sau a altor beneficii, hărțuirea sau alt tratament represiv, precum și amenințările cu astfel de acțiuni.

Articolul 4. Principiile de aplicare a legii

La punerea în practică a prevederilor prezentei legi se vor respecta următoarele principii:

a) principiul protecției drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;

b) principiul egalității și nediscriminării;

c) principiul intoleranței manifestărilor de corupție în cadrul entităților publice și private;

d) principiul prezumției bunei-credințe a angajatului care dezvăluie o practică ilegală;

e) principiul responsabilității, conform căruia avertizorul de integritate este obligat să susțină reclamația cu date sau indicii privind practicile ilegale.

Articolul 5. Subiecții legii

(1) Subiecții care cad sub incidența prezentei legi sînt:

a) angajații;

b) avertizorii de integritate;

c) angajatorii;

d) autoritățile de examinare a dezvăluirilor practicilor ilegale (în continuare - *autorități de examinare*);

e) autoritățile de protecție a avertizorilor de integritate (în continuare - *autorități de protecție*).

(2) Prezenta lege se aplică și persoanelor numite în consilii științifice și consultative, în comisii de specialitate și în alte organe colegiale organizate în structura autorităților/instituțiilor publice sau pe lângă acestea.

(3) Angajații sînt în drept să depună dezvăluiri ale practicilor ilegale, să fie recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și să beneficieze de protecție în condițiile prevăzute de prezenta lege.

(4) Prin derogare de la prevederile alin. (3), angajații care au calitatea de agenți publici, în cazul influențelor necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și al altor încercări de implicare a lor în manifestări de corupție în sensul Legii integrității nr.82/2017 și al Legii nr. 325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, sînt obligați să le denunțe. Dacă nu sînt atrași în calitate de martori și/sau părți vătămate în cadrul procesului penal, agenții publici care au denunțat influențe necorespunzătoare sau alte încercări de implicare a lor în manifestări de corupție pot fi recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și pot beneficia de protecție în condițiile prezentei legi.

Articolul 6. Buna-credință

(1) Dezvăluirea practicii ilegale de către un angajat se prezumă a fi veridică pînă la proba contrară.

(2) Angajatul se consideră de bună-credință dacă dezvăluirea practicii ilegale pe care a făcut-o este veridică sau dacă angajatul are convingerea rezonabilă că este veridică și amenință sau prejudiciază interesul public.

Capitolul II

DEZVĂLUIREA PRACTICILOR ILEGALE

Articolul 7. Modalitățile de dezvăluire a practicilor

ilegale

(1) Dezvăluirea practicilor ilegale poate fi internă (comunicată angajatorului), externă (comunicată autorităților de examinare) și publică.

(2) Dezvăluirea practicii ilegale se face în scris, pe suport de hârtie, fiind semnată de către angajat, sau prin sistemul electronic de dezvăluire on-line ori este comunicată la liniile telefonice anticorupție ale angajatorilor, ale autorităților de examinare. Dezvăluirea se întocmește prin completarea de către angajat sau, după caz, de către operatorul liniei telefonice a formularelor prevăzute în anexele nr. 1 și nr. 2.

(3) Dezvăluirea practicii ilegale se înscrie în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, ținut de către angajatori și autoritățile de examinare, al cărui model este prevăzut în anexa nr. 3.

(4) Confidențialitatea datelor cu caracter personal ale angajatului care dezvăluie o practică ilegală se garantează în conformitate cu prevederile art. 8.

Articolul 8. Confidențialitatea identității angajatului

care dezvăluie practici ilegale

(1) Identitatea angajatului care dezvăluie practici ilegale nu se divulgă și nu se comunică persoanelor bănuite de asemenea practici, dacă angajatul însuși nu dezvăluie sau nu comunică identitatea sa.

(2) Datele cu caracter personal pot fi divulgate doar în cazul urmăririi penale pornite în baza dezvăluirii de interes public. În acest caz, avertizorul de integritate este audiat în calitate de martor în condițiile Codului de procedură penală al Republicii Moldova sau, după caz, ale Codului contravențional al Republicii Moldova și poate beneficia de protecție în conformitate cu Legea nr. 105/2008 cu privire la protecția martorilor și altor participanți la procesul penal.

Capitolul III

EXAMINAREA DEZVĂLUIRILOR PRACTICILOR

ILEGALE ȘI RECUNOAȘTEREA STATUTULUI DE

AVERTIZOR DE INTEGRITATE

Articolul 9. Dezvăluirea practicilor ilegale

(1) Angajatul este în drept să facă o dezvăluire internă a practicilor ilegale sau, în cazurile stabilite la alin. (4) din prezentul articol, o dezvăluire externă sau publică a practicilor ilegale, cu excepția cazului prevăzut la art. 5 alin. (4), când angajatul este obligat să denunțe manifestările de corupție.

(2) Angajatorul sau o altă autoritate de examinare asigură înregistrarea dezvăluirilor practicilor ilegale de către persoana sau subdiviziunea desemnată în acest sens în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate. Angajatorul aprobă procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale conform

modelului stabilit de Guvern.

(3) În cazul în care dezvăluirea internă a practicii ilegale conține elementele constitutive ale unei contravenții sau infracțiuni, angajatorul este obligat să transmită informația cuprinsă în dezvăluire unei autorități de examinare competente.

Angajatul poate omite procedurile de dezvăluire internă a practicii ilegale, făcând o dezvăluire externă sau publică, atunci când:

- a) consideră că angajatorul ar putea fi implicat în practicile ilegale dezvăluite;
- b) consideră că există riscul nerespectării confidențialității datelor sale;
- c) consideră că există riscul pierderii, al dispariției sau al distrugerii probelor;

d) angajatorul nu i-a asigurat înregistrarea dezvăluirii practicilor ilegale în condițiile alin. (2) din prezentul articol sau nu l-a informat cu privire la rezultatele examinării în termenul prevăzut la art. 12.

(4) În cazul în care angajatul face o dezvăluire publică a practicilor ilegale și acestea conțin elementele constitutive ale unei contravenții sau infracțiuni, autoritățile de examinare se autosesizează.

(5) Clauzele de confidențialitate și secret profesional dintre angajator și angajat nu împiedică dezvăluirea practicilor ilegale.

Articolul 10. Autoritățile responsabile de examinarea

dezvăluirilor practicilor ilegale

(1) Autoritățile responsabile de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale sînt angajatorii, în cazul dezvăluirilor practicilor ilegale interne, și Centrul Național Anticorupție, în cazul dezvăluirilor practicilor ilegale externe.

(2) Centrul Național Anticorupție, în calitate de autoritate responsabilă de examinarea dezvăluirilor practicilor ilegale:

a) asigură promovarea și funcționarea liniei naționale anticorupție;

b) înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale primite în scris, prin sistemul electronic de dezvăluire on-line, precum și pe cele primite la linia națională anticorupție, dacă acestea întrunesc cerințele de conținut prevăzute la art. 11;

c) examinează dezvăluirile practicilor ilegale referitoare la manifestări de corupție și comunică în scris angajatului despre rezultatul examinării în termenul prevăzut la art. 12;

d) transmite, în termen de 3 zile lucrătoare, altor entități publice, potrivit competențelor, dezvăluirile practicilor ilegale care au ca subiect alte practici ilegale decît cele prevăzute la lit. c) și constituie amenințări sau prejudicii aduse interesului public;

e) se autosesizează și înregistrează dezvăluirile practicilor ilegale făcute publice dacă

acestea întrunesc cerințele de conținut prevăzute la art. 11.

(3) Autoritățile de examinare au obligația să întreprindă imediat măsuri de preîntâmpinare a acțiunilor ce pot cauza un prejudiciu interesului public. În acest scop, autoritățile de examinare, în limitele competențelor, sînt în drept să dispună suspendarea respectivelor acțiuni.

(4) Autoritățile de examinare pot înființa canale interne de comunicare a dezvăluirilor practicilor ilegale și a avertizărilor de integritate interne (linii telefonice de încredere, cutii poștale, adrese electronice).

Articolul 11. Înregistrarea dezvăluirii practicilor ilegale

și recunoașterea statutului de avertizor

de integritate

(1) Pentru a fi înregistrată în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate și pentru a fi recunoscută drept avertizare de integritate, dezvăluirea practicilor ilegale trebuie să întrunească următoarele condiții:

a) să fie făcută de un angajat al unei entități publice sau private;

b) să se refere la activitatea entității al cărei angajat este;

c) să conțină informații/probe despre practicile ilegale și prejudicierea reală, iminentă sau potențială a interesului public;

d) persoana care face dezvăluirea trebuie să se identifice (nume, prenume, locul de muncă, date de contact, iar în cazul adresării în scris a avertizării de integritate – și semnătura).

(2) Înregistrarea unei dezvăluiri a practicilor ilegale de interes public în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate acordă angajatului care o face statutul de avertizor de integritate.

(3) Dacă dezvăluirea este înregistrată, angajatului, în contextul recunoașterii sale în calitate de avertizor de integritate, i se comunică următoarele detalii:

a) în cazul depunerii în scris a avertizării de integritate –

confirmarea scrisă privind înregistrarea în Registrul dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care va fi informat despre rezultatele examinării, conform anexei nr. 3;

b) în cazul comunicării avertizării de integritate prin telefon – numărul de înregistrare a apelului, faptul inițierii unei examinări a circumstanțelor descrise în avertizarea de integritate și termenul în care poate reveni cu un apel sau, după caz, în care operatorul îl va contacta telefonic (conform preferințelor angajatului) pentru a-l informa despre rezultatele

examinării;

c) indiferent de modalitatea de comunicare a avertizării de integritate - despre respectarea confidențialității identității sale la examinarea dezvoltării, cu excepția cazurilor de pornire a procedurilor penale sau contravenționale în care este atras în calitate de martor și solicită protecție;

d) în toate cazurile - faptul că statutul de avertizor de integritate îi va fi retras dacă, pe parcursul examinării, se constată că dezvoltarea nu întrunește vreuna dintre condițiile prevăzute la alin. (1).

(4) În cazul în care, pe parcursul examinării dezvoltării, se constată că aceasta nu întrunește condițiile prevăzute la alin. (1) lit. a), b) sau d), informația transmisă se examinează în baza regulilor generale.

(5) În cazul dezvoltării publice a practicilor ilegale, angajatul poate fi recunoscut în calitate de avertizor de integritate fie de către autoritățile de examinare, fie de către autoritățile de protecție, cu solicitarea concomitentă a acordării protecției în condițiile art. 13.

Articolul 12. Termenele de examinare a avertizărilor

de integritate

(1) Avertizorul de integritate este informat, în scris sau, după caz, telefonic, potrivit art.11 alin. (3), în termen de 30 de zile de la data înregistrării în Registrul dezvoltărilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, despre rezultatele examinării avertizării de integritate.

(2) În cazul în care termenul prevăzut la alin. (1) este insuficient, acesta poate fi prelungit cu încă 30 de zile, cu informarea corespunzătoare a avertizorului de integritate.

(3) Dacă, în baza avertizării de integritate, este pornit un proces contravențional sau penal, avertizorului de integritate i se aduce la cunoștință că avertizarea de integritate va fi examinată în condițiile și termenele Codului contravențional al Republicii Moldova sau ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova.

Capitolul IV

PROTECȚIA AVERTIZORULUI DE INTEGRITATE

Articolul 13. Solicitarea protecției avertizorului

de integritate

Angajatul care, în legătură cu avertizarea de integritate pe care a făcut-o, este supus răzbunării (prin acțiuni, inacțiuni sau amenințări) din partea angajatorului sau a unei alte persoane din cadrul entității publice sau private în care activează este în drept să solicite protecție de la autoritățile prevăzute la art. 16.

Articolul 14. Garanții pentru protecția avertizorului

de integritate

Avertizorul de integritate beneficiază de următoarele garanții:

a) transferul său ori al persoanei care întreprinde acțiuni de răzbunare, pe perioada examinării cererii de acordare a protecției, într-o altă subdiviziune a entității publice sau private în care activează, cu menținerea specificului de activitate, iar în lipsa acestuia – într-o subdiviziune care desfășoară o activitate conexă, pentru a exclude sau a limita influența persoanei care s-a răzbunat în legătură cu avertizarea de integritate sau dezvoltarea practicilor ilegale;

b) sancționarea persoanei care s-a răzbunat în legătură cu avertizarea de integritate sau dezvoltarea practicilor ilegale ori, după caz, a conducătorului entității publice sau private pentru neasigurarea măsurilor de protecție;

c) anularea sancțiunii disciplinare, constatată de către angajator sau, după caz, de către instanța de contencios administrativ, care i-a fost aplicată angajatului ca urmare a unei dezvoltări în interes public făcute cu bună-credință;

d) despăgubirea prejudiciilor materiale și morale suportate în urma răzbunării.

Articolul 15. Procedura de protecție a avertizorului

de integritate

(1) Avertizorul de integritate supus răzbunării este în drept să depună la autoritățile de protecție o cerere scrisă pentru a solicita realizarea garanțiilor sale prevăzute la art. 14.

(2) Pentru a beneficia de protecție, angajatul trebuie să întrunească următoarele condiții:

a) să fie recunoscut în calitate de avertizor de integritate în condițiile art. 11 sau să fi făcut o dezvoltare publică a practicilor ilegale;

b) să fie supus răzbunării;

c) să existe legătură de cauzalitate între dezvoltarea practicilor ilegale și pretinsa răzbunare.

(3) Autoritatea de protecție va examina în regim prioritar, în termen de cel mult 15 zile, cererea prin care se solicită protecția avertizorului de integritate, după care va informa avertizorul de integritate cu privire la satisfacerea cererii sale sau despre motivele refuzului.

Curgerea termenului începe în ziua intrării și înregistrării cererii la autoritatea de protecție.

(4) Protecția acordată poate fi retrasă în cazul constatării ulterioare a următoarelor

situații:

a) informația comunicată nu este veridică, inclusiv se demonstrează că angajatul cunoștea sau trebuia să cunoască despre caracterul fals al conținutului dezvăluirii sale (dezvăluirea nu este făcută cu bună-credință);

b) pretinsa răzbunare nu este reală;

c) între dezvăluirea de interes public și pretinsa răzbunare nu există legătură de cauzalitate.

Articolul 16. Autoritățile de protecție a avertizorilor

de integritate

(1) Protecția avertizorilor de integritate este asigurată de următoarele entități:

a) angajatorul, în cazul dezvăluirilor interne ale practicilor ilegale;

b) Avocatul Poporului, în cazul dezvăluirilor externe și publice ale practicilor ilegale.

(2) Angajatorul întreprinde acțiuni cu caracter administrativ în vederea încetării răzbunării împotriva angajatului, inclusiv la locul de muncă, și a asigurării protecției acestuia ca avertizor de integritate. Angajatorul anulează actele administrative cu valoare de răzbunare în legătură cu dezvăluirea practicilor ilegale făcută de avertizorul de integritate.

(3) Avocatul Poporului examinează cererea de protecție a avertizorilor de integritate și contribuie la apărarea acestora în conformitate cu prevederile Legii nr. 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului (Ombudsmanul). În cazul dezvăluirilor publice ale practicilor ilegale, Avocatul Poporului se poate sesiza din oficiu în conformitate cu art. 22 din Legea 52/2014 cu privire la Avocatul Poporului.

Articolul 17. Contestări împotriva autorităților de protecție

a avertizorilor de integritate

(1) Deciziile, acțiunile și inacțiunile autorităților de protecție a avertizorilor de integritate se contestă în contencios administrativ după epuizarea procedurii prealabile.

(2) Deciziile, acțiunile și inacțiunile angajatorului entitate privată în calitate de autoritate de protecție a avertizorilor de integritate, prevăzute de prezenta lege, se contestă în procedură civilă în termen de 30 de zile.

(3) Deciziile Avocatului Poporului cu referire la examinarea sau respingerea cererilor prin care se solicită protecția avertizorului de integritate nu pot fi atacate.

Capitolul V

SANȚIONAREA ÎNCĂLCĂRILOR

Articolul 18. Răspunderea pentru încălcarea

prevederilor legii

(1) Neluarea de către angajator a măsurilor de asigurare a dezvoltării practicilor ilegale în cadrul entității, nerespectarea confidențialității angajaților care dezvăluie practici ilegale și neasigurarea măsurilor de protecție a angajaților recunoscuți în calitate de avertizori de integritate atrag răspundere disciplinară și/sau contravențională.

(2) Divulgarea de către reprezentantul angajatorului sau al altor autorități de examinare a identității avertizorului de integritate persoanelor pretins responsabile de practicile ilegale pe care acesta le invocă atrage răspundere disciplinară și/sau contravențională.

(3) Neluarea măsurilor de încetare sau de suspendare a faptelor care prejudiciază interesul public și/sau de preîntâmpinare a faptelor care pot cauza prejudicii ulterioare interesului public atrage răspundere contravențională sau, după caz, penală.

(4) Răzbunarea împotriva avertizorului de integritate atrage răspundere contravențională sau, după caz, penală.

(5) Angajatorului îi revine sarcina să demonstreze că măsurile întreprinse față de angajat nu au legătură cu avertizarea de integritate sau implicarea acestuia în orice calitate în raport cu o avertizare de integritate. În caz contrar, faptele angajatorului se consideră răzbunare.

(6) Repararea prejudiciilor materiale și morale cauzate avertizorului de integritate se suportă de către angajator.

Capitolul VI

DISPOZIȚII FINALE ȘI TRANZITORII

Articolul 19

(1) Prezenta lege intră în vigoare la 3 luni de la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

(2) În termen de 3 luni de la data intrării în vigoare a legii, Guvernul va aduce actele sale normative în conformitate cu prevederile acesteia.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI Andrian CANDU

Nr. 122. Chișinău, 12 iulie 2018.

[anexa nr. 1](#)

[anexa nr. 2](#)

[anexa nr. 3](#)